

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ**

з комплексу фахових дисциплін для вступників
на освітньо-наукову програму «Професійна освіта»
для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»
галузі знань А «Освіта»

Голова комісії
доктор педагогічних наук, професор
_____ Світлана АМЕЛІНА

Передмова

Метою фахового вступного випробування є визначення рівня знань вступників з педагогіки й методики, методологічних засад теорії та практики професійної освіти, їхньої готовності до проведення наукового дослідження. Вступне випробування з комплексу фахових дисциплін охоплює теоретичні основи професійної освіти, основні поняття і концепції професійної педагогіки, проблеми професійної педагогічної освіти.

Програма фахового вступного випробування складається з таких розділів: загальна педагогіка, нормативні й теоретичні засади професійної освіти, система професійної освіти та тенденції її розвитку, професійна компетентність викладача закладу вищої освіти, методика педагогічних досліджень, організація педагогічних досліджень, порівняльна професійна педагогіка.

Фахове вступне випробування проводиться у вигляді тестів.

Розділ 1. Загальна педагогіка

Педагогіка як наука, її становлення і розвиток. Предмет та основні категорії педагогіки. Педагогіка в системі наук про людину. Система педагогічних наук, зв'язки педагогіки з іншими науками.

Сутність педагогічного процесу. Особливості навчання та його рушійні сили. Методологічні основи процесу навчання. Функції навчання, шляхи їх реалізації. Структура процесу навчання, його основні компоненти.

Зміст освіти у вищій школі. Характеристика навчальних планів, програм і підручників, вимоги до них. Взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти. Закономірності та принципи навчання. Характеристика принципів навчання та шляхи їх реалізації.

Методи і засоби навчання. Поняття «методи навчання», «прийоми навчання», «засоби навчання». Підходи до класифікації методів навчання. Характеристика методів організації і здійснення освітньої діяльності. Характеристика методів стимулювання і мотивації освітньої діяльності.

Характеристика методів контролю та самоконтролю у навчанні. Проблема оптимального вибору методів навчання.

Форми організації навчання. Розвиток форм організації навчання. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю. Характеристика функцій, видів, методів і форм контролю. Педагогічні вимоги до перевірки і оцінки успішності навчання. Критерії оцінювання та рівні навчальних досягнень. Групи компетентностей та їх характеристика. Пріоритетність самонавчання і самоосвіти особистості.

Дидактика – теорія освіти і навчання. Дидактика як галузь педагогіки. Основні етапи розвитку дидактики. Категорії дидактики. Взаємозв'язок дидактики та методик викладання окремих дисциплін. Актуальні проблеми дидактики. Інноваційні процеси. Антропологічна спрямованість педагогічних інновацій.

Розвиток, виховання і формування особистості. Процес розвитку і формування особистості. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Фактори та умови розвитку особистості. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Спадковість і розвиток. Виховання як провідний фактор розвитку. Роль активності, діяльності та спілкування в розвитку і формуванні особистості.

Розділ 2. Нормативні й теоретичні засади професійної освіти

Основні категорії професійної педагогіки та їх характеристика. Стандартизація змісту професійної вищої освіти. Закон України «Про вищу освіту». Ступенева освіта. Система стандартів вищої освіти. Державний стандарт професійно-технічної освіти та його загальна характеристика. Організаційно-правове забезпечення вищої освіти. Сучасна система вищої освіти в Україні. Типи закладів вищої освіти та їх характеристика.

Концепція неперервної педагогічної освіти. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні. Вища школа і педагогіка вищої школи України

на сучасному етапі. Організаційно-педагогічні засади ступеневої освіти в Україні. Зарубіжні моделі неперервної професійної освіти.

Правовий статус закладу вищої освіти. Типи закладів вищої освіти. Структура закладу вищої освіти. Наступність у професійній підготовці та професійному вихованні студентів. Права та обов'язки суб'єктів діяльності закладу вищої освіти. Органи громадського самоврядування у закладі вищої освіти їх права та обов'язки. Неперервна освіта в Україні. Академічна мобільність суб'єктів педагогічного процесу вищої школи.

Методологія педагогіки. Методи науково-педагогічних досліджень. Індивідуальна науково-дослідна робота студентів. Структура проведення педагогічного експерименту. Діагностика у дослідно-експериментальній роботі. Методи математичної статистики у науковому дослідженні.

Розділ 3. Система професійної освіти та тенденції її розвитку

Тенденції суспільного розвитку та сучасні вимоги ринку праці до підготовки фахівців у сфері професійної освіти школі. Мета, завдання і принципи професійної освіти в Україні. Педагогічний процес у закладах професійної освіти та його складові. Наступність у діяльності професійних закладів освіти. Структура закладів професійної освіти.

Сучасні технології та методи навчання у закладі вищої освіти. Види аудиторних занять та їх характеристика. Методика проведення лекційних і практичних занять у вищій школі. Інформаційно-комунікаційні технології у освітньому процесі. Організація самостійної роботи студента. Організація та проведення контрольних заходів у вищій школі.

Педагогічні технології та критерії їх ефективності. Інноваційні технології навчання у вищій школі. Інтерактивні методи навчання. Особливості діяльності сучасного викладача на інтерактивному занятті. Особливості особистісно зорієнтованого педагогічного процесу. Реалізація діяльнісного підходу в системі професійної освіти. Реалізація особистісно орієнтованого навчання в системі професійної освіти.

Компетентнісний підхід у професійній освіті. Контекстний підхід та його реалізація у професійній освіті. Технології диференційованого підходу до здобувачів у процесі професійного навчання. Класифікація педагогічних ситуацій і задач. Технологія аналізу педагогічних ситуацій і розв'язання педагогічних задач.

Розділ 4. Професійна компетентність викладача закладу вищої освіти

Зміст діяльності викладача в освітньому процесі. Роль викладача в якісній підготовці фахівців різних галузей. Функції викладача. Права та обов'язки викладачів. Планування діяльності викладача на лекційних і практичних заняттях. Педагогічна майстерність викладача. Види спілкування педагога зі студентами. Роль спілкування викладача зі студентами.

Професіограма педагога. Рівень знань, умінь і навичок викладача з методики викладання навчальних дисциплін та його вплив на рівень знань, умінь і навичок студентів. Педагогічні засади професійно-творчого розвитку особистості в системі неперервної професійної освіти. Основи творчої педагогічної діяльності. Особливість і специфіка педагогічної творчості. Шляхи розвитку і реалізації творчого потенціалу особистості в педагогічній діяльності.

Педагогічні технології та інноваційні процеси у професійній освіті. Сутність та основні принципи педагогічних технологій. Класифікація педагогічних технологій. Структура і динаміка розвитку освітніх інноваційних процесів. Принципи управління інноваційними освітніми процесами.

Теорія та методика організації навчальної і виробничої практик у закладах вищої освіти. Специфіка практичної підготовки фахівця. Права та обов'язки студентів у процесі проходження практики. Організація і керівництво навчально-виробничою, виробничою та навчальною практикою студентів. Педагогічна практика, її специфіка та характеристика.

Розділ 5. Методика педагогічних досліджень.

Організація педагогічних досліджень

Організація наукового дослідження. Основи методики планування наукового дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Інформаційна база наукових педагогічних досліджень. Роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів.

Методологія і методи наукового пізнання. Загальні методи наукових досліджень. Спеціальні методи педагогічних досліджень. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічного дослідження. Співбесіда і анкетування як методи педагогічних досліджень. Експертні методи педагогічних досліджень. Вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду в системі професійної освіти. Педагогічний експеримент і його основні етапи.

Діагностика навчальних можливостей студентів у дослідно-експериментальній роботі. Методи тестування в педагогічних дослідженнях. Основні етапи організації дослідно-експериментальної роботи. Організація наукових досліджень у вищій школі. Констатувальний та формувальний етап експерименту як методи педагогічного дослідження. Математично-статистичні методи обробки експертних оцінок. Шляхи впровадження наукових висновків у практику роботи закладів професійної вищої освіти.

Розділ 6. Порівняльна професійна педагогіка

Загальні тенденції реформування сучасних систем професійної освіти. Діяльність провідних міжнародних організацій у сфері освіти. Загальна характеристика суперечностей і перспектив розвитку систем професійної освіти у сучасному світі.

Характеристика системи професійної освіти США. Характеристика системи професійної освіти Великої Британії. Характеристика системи професійної освіти в Німеччині. Характеристика системи професійної освіти Франції. Характеристика системи професійної освіти Японії.

Порівняльна характеристика стану вищої освіти в розвинених країнах світу. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній вищій школі.

Приклади тестових питань

Завдання 1-30 містять 1 варіант правильної відповіді, яку вам належить обрати серед поданих

Питання 1. *Основні педагогічні поняття, що виражають наукові узагальнення, називають:*

- 1) засоби навчання;
- 2) розділи педагогіки;
- 3) завдання педагогіки;
- 4) педагогічні категорії.

Питання 2. *Готовність людини виконувати самостійно теоретичні та практичні дії на основі засвоєних знань та набутого досвіду – це:*

- 1) методи;
- 2) знання;
- 3) уміння;
- 4) навичка.

Завдання 31-45 передбачають множинний вибір (декілька правильних відповідей) із кількості поданих або встановлення відповідності між термінами, предметами, явищами тощо

Питання 31. *Виберіть технології (методи) колективного пошуку вирішення проблемних питань:*

- 1) рольова гра;
- 2) кейс-метод;
- 3) мозковий штурм;
- 4) комп'ютерна технологія навчання;
- 5) дидактична (навчальна) гра;
- 6) проєктний метод.

Завдання 46-50 передбачають коротку відкриту відповідь на поставлене питання (1-5 речень)

Питання 46. Надайте визначення поняття «професійна освіта».

Питання 47. Який дидактичний принцип вимагає запам'ятовування навчального матеріалу у поєднанні з вивченим раніше?

Рекомендована література

1. Вдовенко О. І. (2025). Теоретичні та методичні основи професійної освіти: навч.-метод. посібн. до практичних та самостійних робіт студентів. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка.
2. Вихрущ В., Козловський Ю. (2020). Методологія та методика наукового дослідження. Львів: Львів. політехніка.
3. Галян О.В. (2021). Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. видання. Луцьк: Вежа-Друк.
4. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. Івано–Франківськ, 2020.
5. Мачинська Н., Федорович А., Яремчук Н. (2020). Основи педагогічної майстерності: навч.-метод. посібник / упоряд.. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
6. Ніколаєнко С.М. (2007). Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. К.: Книга.
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 No 1556-VII: редакція від 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. (2020). Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000».
9. Сясєв А.В. (2025). Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій. Дніпро: ДНУ.
10. Федоренко О.І., Тюріна В.О., Гіренко С.П., Бойко С.М., Котелюх М.О., Червоний П.Д., Медведєва О.В. (2020). Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Харків: ФОП Бровін О.В.
11. Шевчук С.С., Кулішов В.С. (2021). Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ.